

Η λατρεία του πολιτικού αυθορμητισμού και οι αυταπάτες της

Αναδημοσίευση από το commune.org.gr

του Ηλία Ιωακείμογλου

Όταν οι υποτελείς κοινωνικές τάξεις από καιρού σε καιρό βγαίνουν στην πολιτική σκηνή με αυθόρμητες κοινωνικές εκρήξεις, σπανίως παράγουν μεγάλα πολιτικά αποτελέσματα, και ακόμη σπανιότερα ανοίγουν προοπτικές για συνέχιση του αγώνα· κατά κανόνα απλώς κοσμούν το μουσείο μας με τις ηρωικές ήττες και τα στιγμιαία ξεσπάσματα. Αυτά συμβαίνουν, εκτός εάν μια αυθόρμητη κοινωνική έκρηξη προσδεθεί αργά ή γρήγορα σε ένα ή περισσότερα κόμματα ή οργανώσεις ή συλλογικότητες που αρθρώνουν λόγο περί του γενικού συμφέροντος, όπως για παράδειγμα στην μεγάλη γαλλική επανάσταση, όταν η αυθόρμητη κατάληψη της Βαστίλλης δεν παρέμεινε μια μεμονωμένη ηρωική στιγμή αλλά βρήκε αμέσως να πιαστεί στις υποδοχές που άφηναν ο Μαρά, ο Ροβεσπιέρος, ο Σαιν Ζυστ και άλλοι. Δεν είναι όμως αρκετή η πολιτική εκπροσώπηση, πρέπει και το κόμμα να έχει τον κατάλληλο χαρακτήρα. Τα μαζικά κινήματα της αραβικής άνοιξης, για παράδειγμα, μετά την μεγαλειώδη ανάπτυξή τους παρέμειναν μετέωρα, και την πολιτική εκπροσώπησή τους ανέλαβαν οι αδελφοί μουσουλμάνοι και άλλοι άσχετοι μετριοπαθείς πολιτικοί, που οδήγησαν στο γνωστό άδοξο τέλος.

Χωρίς πολιτικές οργανώσεις, και μάλιστα χωρίς τις δικές τους, ταξικές οργανώσεις, οι αυθόρμητες κοινωνικές εκρήξεις δεν έχουν προοπτική, επειδή έχουν περιορισμένη και θνησιγενή συνείδηση του εαυτού τους ή σε άλλες περιπτώσεις δεν έχουν καμμία συνείδηση, διότι αυτή δεν πέφτει από τον ουρανό, ούτε φύεται αυθορμήτως στη συνείδηση ενός μισθωτού ή ενός καταπιεσμένου απλά επειδή είναι μισθωτός ή καταπιεσμένος. Δεν

είναι αλήθεια ότι η κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας μάς προσφέρεται δωρεάν και άμεσα χάρη στην εμπειρία· ούτε αναπτύσσεται με τον καιρό χάρη στην πείρα· καμμιά εμπειρία και καμμιά πείρα δεν μας μαθαίνει ποτέ κάτι για τις κοινωνικές σχέσεις χωρίς τον κατάλληλο «αποκωδικοποιητή», χωρίς έννοιες, χωρίς λέξεις χωρίς συλλογισμούς για τις εσωτερικές σχέσεις των πραγμάτων. Μόνο η πολιτική οργάνωση, ως συλλογικός διανοούμενος, μπορεί να προσφέρει συλλογική συνείδηση του εαυτού μας ως τάξη, την συλλογική συνείδηση που μετατρέπει το «εγώ» σε «εμείς» απέναντι σε «αυτούς», όχι πρόσκαιρα όπως μπορεί να συμβεί σε μια οποιαδήποτε μαζική εκδήλωση, αλλά διαρκώς και επιμόνως.

Δεκαετίες τώρα απέχουμε πολύ από αυτά: Κυριαρχεί στον κόσμο της Αριστεράς (πέραν του ΚΚΕ που αποτελεί μian άλλη ιστορία) ο αυθορμητισμός και η χαλαρή δέσμευση σε αυτό που κάνουμε σε συνδυασμό με την μεταφυσική αναμονή της αφύπνισης των μαζών ή της εργατικής τάξης, ενός «κοιμώμενου γίγαντα» τέλος πάντων. Ωστόσο, αυτό που υπάρχει ως δεδομένο, δηλαδή πραγματικά, είναι επαγγελματικές κατηγορίες, κοινωνικές ομάδες, μάζες που υφίστανται την κεφαλαιοκρατική εκμετάλλευση και την καταπίεση του Κεφαλαίου, είναι η ατομική δυσαρέσκεια και το ταξικό ένστικτο που οδηγούν σε αντίσταση στις αδικίες και στις βαρβαρότητες του καπιταλισμού, σε ηρωικές δράσεις και σε πολιτικά ξεσπάσματα. Αυτά, που δεν είναι λίγα, δεν είναι όμως αρκετά: είναι όσα μπορεί να κάνει μια τάξη *καθ'εαυτή*, μια *εν δυνάμει* τάξη, που δεν έχει διαρκή συνείδηση του εαυτού της· δεν είναι τάξη για τον εαυτό της, δηλαδή τάξη που έχει διαρκή συνείδηση του εαυτού της επειδή είναι οργανωμένη σε πολιτικές συλλογικές ταυτότητες, σε οργανώσεις και κόμματα που βρίσκονται σε ανταγωνιστική σχέση με την αστική τάξη, και πράττει ώστε να υλοποιήσει πολιτικό σχέδιο ηγεμονικών αξιώσεων με αναφορά στο ιδιαίτερο συμφέρον της τάξης ως γενικό συμφέρον· για αυτό και αποκτά παρουσία και ρόλο στην πολιτική σκηνή. Δεν είναι όμως αυτή η κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε τώρα.

Από την Βαστίλλη και τις επαναστάσεις του 19ου αιώνα έως την Κομμούνα στο Παρίσι, από το ρώσικο 1905 έως την επανάσταση του 1917, από τον Ισπανικό εμφύλιο έως το Μάη του 1968, και από τον ελληνικό Δεκέμβρη του 2008 έως το δημοψήφισμα του 2015, η πολιτική παράδοσή μας βοά: στην παρούσα ιστορική συγκυρία της γενικής κρίσης του καπιταλισμού και του παροξυσμού της επιθετικότητας της αστικής τάξης, τίποτα δεν θα μπορέσουμε να επιτύχουμε στο εξής χωρίς στιβαρή πολιτική οργάνωση των υποτελών κοινωνικών τάξεων εκτός από ξεσπάσματα που δεν αφήνουν υποδοχή για να πιαστούν τα επόμενα.